GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPT LIBRARY
INDEXING FOR TELUGU MANUSCRIPT

Sl.	Particulars	Details
1	Language	TELUGU
2	Material	Paper Mss.
3	Bundle Number	TEL B 0515
4	Work Number	D 1400
5	Page No (From... To)	1 to 14
6	Name of the Work	UTTARA RAMAYANA SANGRAHAMU
7	Subject	RAMAYANAM

B. 515
D. 1400
D. 1438
D. 1450

13-4-4 D. 1400, 1438

Tel. D.
B. ~~522~~
510

13. 4. 4.

1. a. ఉత్తర రామాయణము - D. 1400.
- సంగ్రహము
(వచనము.)

2. a. భారత తత్వ - D. 1438.
సంగ్రహ
(వచనము.)

(శ్రీ. ప. భా. ర. సంగ్రహ)

రంగనాథ రామాయణము D. 1450
కథా. సంగ్రహ. Same
Twice described
See, D. 1400.

B. 515

13-4-4

GOVERNMENT ORIENTAL
MANUSCRIPTS LIBRARY

D.1400

GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPTS LIBRARY, MADRAS

ఉత్తరరామాయణంద్విపదసూచి

విష్ణుపదభక్తశ్రేష్ఠగోనవంశజుడైనకాటగన్నక్షితీంద్రునికిన్ని అతనిభార్య
యైన అన్నమాంబికకున్ను కుమారుడైనబుద్ధరాజు తెనుగునందు
రామాయణంద్విపదరూపముగాచెప్పిలోకములోసమస్తజను
లతన్ను నుతించగా తనమనస్సులోదలంచినవాడై యిష్టదేవతాధ్యా
నముచేయగా విష్ణుప్రసన్నుడై నీవు నాకు భక్తుడవైనందున నే భక్తి
గ్రహిస్తిని నీకోరికె నీకుమాళ్లకు ఆజ్ఞాపించి నీవు మావెంటవై
కుంఠమునకు రమ్మని ఆవిష్ణువంతర్ధానమైనంతట ఆబుద్ధరా
జు వమ్మున పిలిపించి తానారంభించినయీకథ సమస్తజనులు
కొనియాడేటట్లుగా మధురవాక్యములచేత రచించుండని శెప్పిపం
పగా తండ్రియొక్క ఆజ్ఞను పరిపాలనచేయడమే పరమధర్మము
నితలంచి భక్తియుక్తులైనకులస్యాప్యవంతమైన ఆవిష్ణుమూర్తిని ధ్యా
నించి గణపతిని భజించి వాల్మీకాదికవులను కొనియాడి బుద్ధ
రాజుపేర సంకితముగా మాసరగంధకాచవిభూవిభుడువును
విఠ్ఠలాపతి అనేటట్లు జనులు వమ్మున కొనియాడగాయీ
ఉత్తరకాండ ఆంధ్రభాషను ద్విపదరూపముగా చెప్పి

నారమనుట - - మైత్రి - - - 7 పంక్తివరకు —

శ్రీరామమూర్తి రాక్షసులను జయించి మరలి అయోధ్యకు
వచ్చి రాజ్యము సేయుచుండగా మహేశ్వరుడైన ఆరా
ముని దేవంబైన మిత్రమైన అగస్త్యులు శుకలు మొదలైన ఋషులంద
రు వచ్చి దిక్కుల వచ్చినుంచిన వచ్చిన వారైన గిరివారికి నిలచిరా
మునీస్వామికి తమరాక ద్వారపాలకుల చేత నెరుక చేయగా
రాముడా ఋషులను ప్రత్యక్షించి దన్న గేసనముల మీద వా
రిని కూర్చుండబెట్టి నంతట నా ఋషులు స్వామి వారిని కుశల
ప్రశ్నవేసిన వారైన దోస్త్తుత్తైన విరూపాక్షకుంభ నికుంభ
మహోదర మహాపార్శ్వాదులైన ఆతికాయ కుంభ
కనాదులు మొదలైన వారిని బంధుసహితముగా యుద్ధరం
గమందు ఖండించిన నేభూరావణుడనగా యింతమాత్రి వచ్చి
తైన వార్తైరనుట - - మైత్రిక - - 2 పంక్తివరకు —

ఇంద్రాదులకు దుర్జయుడైన యింద్రజిత్తు సుగల్పలక్ష్మీగా స్వామి
మికంటె యువ మహాధునిదు శత్రుసమూహమును జయించి
రాజ్యమును గ్రహించిన విష్ణుదర్శనము చేయగలిగెనుమే
ముద్రన్నుల పెల్లి తిపుని పలికిన అగస్త్యులు మొదలైన ఋషులను
శ్రీరాములు చూచి ముకుళితహస్తులైయుద్ధదక్షులైన వి
రూపాక్ష కుంభకర్ణ రావణాదులకంటె యింద్రజిత్తు నధికసమ
ర్థుడని వలవచ్చిన కారణముల తెలియచేయుండని పలుక
గా శ్రీరాములతో అగస్త్యులు పూర్వయుగమందు బ్ర
హ్మపుత్రుడైన పులస్త్యబ్రహ్మర్షి మహాత్ముడు సమీపమున.

ఘు అధిక నిష్ఠ చేత తపస్సు చేయుచుండగా ఆ సమయ
మందు నాగవనిదేవకన్యలు వాద్యధ్వనులు చేయుచు నున్న
వనవిహారములు సల్పగా పులస్త్యముని చూచిన వార్తై కోపించి
కన్యకలారా నా మనస్సును కలగ చేసే టట్లుగా విహారించుటకి
వచ్చినందున యిది మొదలు నా దృష్టి యే కన్యకయందు ప్రవర్తిం
చుచున్నదో ఆ కన్యక అప్పుడే గర్భవతియౌనని శపించినంతట
ఆ స్త్రీలు కుపితమును పొంది ఆ చోటు యుద్యానశిరను
ట - - - రక్షస్సైత్రి - - - 8 పంక్తివరకు —

తృణబిందుడనే రాజర్షికుమార్తె ఆయాశ్రమమునందు
సంచరిస్తూ వుండగా సఖురాలు తప్పిపోయినందున వెతు
కుచూ వేదధ్వని వింటూ ఆ తపస్సు చేస్తూ వున్న పులస్త్యుని
చేత చూడబడ్డదాపు చేత గర్భిణి పడ్డాలు కలద్దై ఆ పులస్త్యుని
నిశాపమునెరుగక యేమిపోతున చేత తనకు గర్భము సం
భవించెనని భీతిని పొంది తండ్రి దగ్గరకు వెళ్లినందున ఆ తృణ
బిందుడు గర్భిణి యైనది కనుగొని తనకుమార్తెను చూచి హో శ్వ
ర్యచిత్తుడై నే కంటెను యోగ్యము కాని యోగభంగము శాపము
లవల్లను యెవరితే గ్లాని చేసితివి యెవరు శపించిరి చెప్పుము అనగా
ఆ కన్య నమస్కరించినదై సఖురాండ్రు తప్పిపోయినందున వారి
ని పులస్త్యాశ్రమమందు వెతుకుచూనుండగా యీ గర్భిణి
షాపము సిద్ధించినదని చెప్పగా పులస్త్యుని శాపము వల్ల యి
ట్టినదని తెలుసుకున్న వాడై తృణబిందుడు తనకుమార్తెను
సంతోషముతో పులస్త్యుని చూచి ఇంద్రియ నిగ్రహ
మైత పోనిష్టుడైన మీరు మీ శిష్యాష్టకర్మరామైనయీ

తపస్సును గ్రహించవలెనన్నంతట ఆ పులస్త్యుడు ఆ చిన్నదాన్ని
వివాహంకాగా తృణబిందుడు తన ఆశ్రమమునకు వెళ్ళెను
ఆ చిన్నది పులస్త్యునికి పరిచర్యలు మనోహరంబనవు చెయ్యుచున్ను
చేయగా పులస్త్యుడు ఆ చిన్నదాన్ని మెచ్చి చిన్నదానా నీవు
యే సమయమందు నన్ను చూచితివో అందువల్ల నీవు వుభయ
కులములకు కర్తయైనట్టి నాతో సమానుడైన కుమారుని పుత్రు
నునీవు వేదనుపఠించబడ్డ శ్రుతి విన్నందున ఆ చిన్నవాడు విశ్ర
వసుడనే పేరు కలవాడౌనని చెప్పినంతట ఆ చిన్నది విశ్రవసుడ
నే కుమారుని కనెనంటు -- శ్లో -- ౧ పంక్తి వరకు -- -
ఆ చిన్నవాడు విశ్రవసుడనే నామము గలవాడై సమస్త ధర్మ
ములచేత జగత్ప్రసిద్ధిని పొందియే యాగములను గుర్తెరిగినవా
డై ఘోరతరమైన తపస్సును చేయుచుండగా భరద్వాజు
డనే మునీశ్వరుడు దేవవర్ణి యనే పేరు గల తనకుమార్తెను ఆ
తనికియిచ్చెను ఆ విశ్రవసుడు దేవవర్ణిని వివాహమై ఆ విశ
యందు కుమారుని కనెను ఆ సమయమందు దేవర్షి సహితుడై
బ్రహ్మ ఆ చోటికి వచ్చి వీడు బహుధనవంతుడౌనని విశ్రవసువు
కుపుత్రునందువల్ల వైశ్రవణుడనే సార్థకనామం కలవాడున్ను
అవునని చెప్పి అతను వెళ్ళెనంటు --- శ్లో -- ౧ పంక్తి వరకు
ఆ వైశ్రవణుడు వేయి సంవత్సరములు జలము న్నూ వేయి సంవ
త్సరములు వాయువున్ను వేయి సంవత్సరములు నిరాహార
ముగా తపస్సు చేసినంతట బ్రహ్మ సంతోషచిత్తుడై యింద్రా
ది దేవతలతో కూడా ఆ చోటికి వచ్చి నిన్ను మెచ్చితిని నీకు కావల
సిన వరము అడుగుమనగా నాకు లోకపాలకత్వము న్ను
యిమ్మనగా నాలుగో దిక్కు పుట్టించదలచియుండి యుష్ వరు

గులతో సమానముగా జనేశ్వరుడవై యుండుమని సూర్య
కాంతితో సమానమైన పుష్పకవిమానమును తీసు
కొమ్మనుమని యిచ్చి బ్రహ్మ అంతర్ధానమాయె -- శ్లో -- ౧ పంక్తి
ఆ వైశ్రవణుడు తండ్రి వద్దికి వచ్చి నమస్కరించి బ్రహ్మాధనాధి
పత్యమున్ను దిగీశత్వము మొదలైనది యిచ్చెను గాని నాకు వుం
డుటకు చోటు యిక్కడ అని చెప్పడాయెను ఆ విశ్రవసుని
తో చెప్పగా అతను పూర్వమందు విశ్వకర్మ యింద్ర పట్ట
ముకు సమానముగా సువర్ణ రత్నఖచితములైన గోపురా
ట్టాలక చర్య హర్మ్యములచేత లంకాపురమును రాక్ష
సులకు నివాసస్థానము గా నిర్మించెను గనుక నీవు ఆ లం
కయందు రాజ్య సుఖములను అనుభవించుచు నుండుమని ప
లుకగా ఆ ప్రకారమే దుర్గమైన ఆ లంకకు వచ్చి సంతో
షముగా ఆ పట్నమేలుచున్న సమయమున దేవగంధర్వాప్సర
స్త్రీలు తన్ను కొలుచుండగా సూర్యప్రకాశమైన ఆ
పుష్పకమును యెక్కి తల్లిదండ్రుల వద్దికి వచ్చి నమస్కరించి పో
చూచుచుండునంటు -- శ్లో -- - ౧ పంక్తి వరకు
యీరీతున ఆ గస్త్యమహాముని పలుకగా శ్రీరాములు విస్మి
తులై రాక్షసులకు యీ లంకవచ్చిన విధమునేరు వింటిని పు
లస్త్యుని కులమందు పుట్టిన రాక్షసులయందరి రావణాకుం
భకర్ణ ప్రహస్త వికట రావణపుత్రులకంటే మిక్కిలి బాహుబ
ల పరాక్రమము గలవారెవరు వారిలో మిక్కిలి బలవంతు
లైనవారల యెవడు శ్రీమహావిష్ణువు చేత వారెరీతున పరా
జితులైరి యీ సంగతి యీ వృత్తాంతమును చెప్పుమని
ఆ గస్త్యులను శ్రీరాములు అడిగినందున ఆ గస్త్యులు బ్రహ్మ
యుగాదియందు కాందరినిఖిలములలో పుట్టించగా వారు
క్షుత్పిపాసాదులచే నొచ్చి బ్రహ్మకు నమస్కరించి మేము యెం

ట్లా బ్రతుకుదుము మాకు వర్తనమేమనగా నవ్వినవారైన
దకవమును రక్షించుచూ నుండుదని పలికెనంతట తనమనస్సు
నందు వారి పలుకులనెరిగి రక్షింతుమనే వారు రాక్షసులను
గా నున్న భక్షింతుమను వారిని యక్షులుగాను నున్నా విభ్రుభింశ
ను రాక్షసకులమందు మధుకైటభులతో సమానముగా
హేతి ప్రహేతులను వారు పుట్టిరి ప్రహేతి వివాహము కా
క పోయెను హేతి యమదక్షరాఖుకు అన్యయైన భయను ఆ
నే దాన్ని వివాహమాయెను ఆహేతి భయయందు విరువురకు
నున్నా విద్యుత్కేశుడను వాడు పుట్టెను. -- నై ౧౮ -- ౩౮ పంక్తివరకు
ఆహేతి తనకుమారుడైన సంధ్యాదేవికుమార్తైన సాలక
టంకటను పెళ్ళిచేసెను ఆ సాలకటంకట గర్భిణియై మందర
గిరికి పోయి కుమారుని కని పుట్టిన స్థలమందు పారవేసి తి
రుగా పురుషుని వద్ద రతి సల్పుచూ నుండెను అంతట ఆ శిశు
వు పుట్టిగా ఏరువులకేతేని యేడుచున్నా వున్నంతట నందివా
హనారూఢులై పార్వతీపరమేశ్వరులు ఆకాశమార్గ
మందు పోవుచున్నందగా ఆ ఇద్దరు ఆరోదనము విన్నారై
శివుని తో యీ శిశువును రక్షించుమని విన్నవించెనంతట
సాంబమూర్తి ఆ శిశువుకు తల్లికి సమానమైన వయస్సు
న్నూ అమరత్వమున్నది గ్వి ఉయమైన తెఖస్సున్నూ ఆకాశ
మందు సంచరిస్తూ వుండే పట్టణమున్న కలిగేటట్టు వరమిచ్చె
ను పార్వతీదేవిన్ని ఆ బిడ్డవానికి సద్యోగర్భమున్నూ సద్యః
ప్రసవమున్నూ సద్యః పరాక్రమమయ్యే వంశజయములనున్నూ
కలిగేటట్టుగా వరమిచ్చెను అంతనా బిన్నవాడు సుకేశుడనే
పేరుగలవాడై తల్లికి సమానమైనప్రాయము గలిగి రాక్ష
సుడై గర్వముచేత భువనములయందెల్లా ప్రవర్తించుచూ
వుండెనను. -- నై ౧౯ -- ౩ పంక్తివరకు ------
ఆసుకేశుని సావధ్యానివమును మెచ్చి గ్రామణి యనే పేరుగలి

గిన గంధర్వుడు వేదరూపవతి యనే తనకుమార్తైను యిచ్చెను
ఆతను వివాహమై ఆవిదయందు సుమాలి మాల్యవంత
మాలి అనే కుమారులను త్రేతాగ్నులవలెనున్నారు త్రిమూర్తి
నేత్రములవలెను ముగ్గురు నికనెను ఆ ముగ్గురున్న మేరుశై
లమునకు వెళ్ళి బ్రహ్మను గురించి మహా నియతితో తపస్సు
చేయగా బ్రహ్మ ప్రత్యక్షమై వారిని చూచి మీకు కా
వలసిన వరములను అడుగుండనగా ముగ్గురున్నూ భక్తితో
ముకుళిత హస్తులై మేము అన్యోన్య స్నేహితులమై తేజరిసం
పన్నులమై శత్రువులకు ఆజేయులమై యుండేటట్టు వరమి
వ్వనగా ఆ రీతుగానే వరమిచ్చి బ్రహ్మ తన లోకమునకు వె
ళ్లెనను. -- నై ౨౦ --- ౧౧ పంక్తివరకు ------
వారు బ్రహ్మవరమునుపొంది యువరి వల్లని వారించ కూ
డని వారై ఋషులను బాధింపుచూ విశ్వకర్మ వద్దికి వచ్చి దేవ
తలు వెంబడకైన వారికి నివాసమును కల్పించిన మాకున్నూ అ
ప్రకారమే వుందారున్నైనా హాము వంతము నన్నైనా సమస్త
సంపదలచేత మనోజ్ఞమైన పట్టణమును నిర్మించుమ
నగా ఆ విశ్వకర్మ వారితో పూర్వవృత్తాంతము తెలిపి
తెను ఆ దేవమన్నను నారదుడు సమస్తలోకములలో సంచరించు
చూ వాయుదేవుని చూచి నిన్ను ఒకటి అడుగుచున్నాను
ఆదిని ఖముగా చెప్పుమీ లోకమందెక్కువైన బలము గలవా
రెవ్వరనగా సంతోషించి బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరుల్ ఆకాశ
ము వేరు దక్క మిగిలిన వారిలో నేనే బలవంతుడనగా యీమాట
మియూ వత్తూ పైనా చుకుని ప్రన్న ఆదిశేషుడు బలవంతుడు కా
డా అనగా వాయుదేవుడు నవ్వుచూ నా పరాక్రమము
తో ఆ శేషుడు సమానుడుకానేరడని చెప్పినంతట నారదుడా
దిశేషుని వద్దికి పోయి యీ సంగతి చెప్పగా ఆదిశేషుడు ము
హా కోపముగా మేరువకు వచ్చి వాయుదేవునిమాచి బలపరా

ఉత్తరరామాయణసంక్షేపరసూచీ

త్రమములు కలవాడననిచెప్పుకుంటివిగనుకలక్ష్మితోకూన
ములవాడమైనశిఖరములనునాపదితెలచేతకప్పుచున్నాను
కదిలించినట్టైతేబలముగలవాడవేననితనపదితెలచేతనేశిఖర
ములను గప్పినవాడాయననుట - సై౨౮ - - ౧౮పంక్తివరకు—
అంతనావాయుదేవుడులోకాలోకములుచీకాకయ్యేటట్లు
విసరగాదేవతలుభయపడిబ్రహ్మవద్దికివచ్చియీసంగతి
చెప్పగాబ్రహ్మఆఆదిశేషునివద్దికిపోయినీవుమహాశాం
తుడవు వాయుదేవునితోవిరోధమువద్దనగావుంచిదని
కాంచెముతనపదితెసందువిడువగావాయువుప్రవేశించి
పైకశిఖరములను విరచిదక్షిణసముద్రములోపడవేసెనది
నక్షత్రమండలముదనకాపెరిగెఖలరాశిచుట్టుకునిత్రికూ
టమైయుప్పునుండునందుదేవేంద్రాదిపంపుచేతచిత్రవిచిత్ర
ముత్తైసువర్ణరత్నఖచితములైనగోపురప్రాకారములచేత
లంకాయనేపట్టణమునుగట్టిస్తినదిరాక్షసులకర్మాము
మీరుఅక్కడికివెళ్లివలసినదనిచెప్పగావారుఅలంకకువె
ళ్లిసమస్తలోకములభయమునుపొందునట్లుగాసంచరిస్తూ
వుండిరనుట - - సై౨౯ - - - ౧౨పంక్తివరకు— - - - -
వారివద్దికినర్మదయనేగంధర్వస్త్రీవచ్చినద్దెసుమాళ్ళిపెద్ద
కుమార్తెనుసూమాల్యవంతునికిరెండవకూతురినిన్ని
మాలికిమూడవకూతురినియిచ్చిగావారాస్త్రీలను
వివాహమువేసుకొనిరంతటసుమాలికికేతుమతికిన్ని
కంపనుడువికటుడుకరటముఖుడుఅనుదుంతుడుమహో
బలుడుసుపార్శ్వుడుభాసకర్ణుడుధూమ్రాక్షుడుమొద
లైనవారుపుట్టిరి మాల్యవంతునికిన్ని సంతతియనుదా

నికిప్రహస్తప్రతాపకర్ణనివజ్రముష్టిదుర్ముఖవిరూపాక్షులుమొ
దలైనవారుపుట్టిరిమాలికిఅనలుడునలుడుసంపాతివిభీష
ణుడుమొదలైనమంత్రులుపుట్టిరి యీమువ్వురికిసంతతిప్రబ
లమైమదోన్మత్తతచేతసమస్తదిక్కులచెరిస్తునష్టయజ్ఞములను
భంగముచేస్తునూసమస్తలోకములనుబాధలుపెట్టుచూ
వుండిరనుట - సై౩౧ - - ౧పంక్తివరకు— - - - -
వారిబాధలకుదేవతలున్నుఋషులుశివునివద్దికిపోయి
నమస్కరించినుకేశకులమాలిమంతములుబ్రహ్మవరములను
పొందిఋషులఆశ్రమములనుభంగపరుచుచూదేవతల
నుబాధపెట్టుచూనేనేబ్రహ్మనునేనేవిష్ణువునునేనేరుద్రుడను
నేనేయింద్రచంద్రాదులననిపలుకుచున్నారువారినిశిక్షజేసి
మమ్ముసంరక్షింపుమనివేడగాసాంబమూర్తిసుకేశునిదయ
చేతవానికుమారులనుశిక్షింపజాలనుకావారునాకువధ్యు
లుకారువిష్ణువేదుకొన్నట్లైతేమీకుక్షేమమునుచేసుననె
సాంబమూర్తిపలుకగాదేవతలున్నుఋషులున్నువిష్ణు
మూర్తివద్దికిపోయివేడగాఆతనువారికిఅభయమివి
చ్చగాఆవిష్ణుమూర్తికివారునమస్కరించితమతమస్థలము
లకుపోయిరనుట - - సై౩౨ - - - ౬పంక్తివరకు— - -
అంతనావృత్తాంతమునుమాల్యవంతుడెరిగితనసహో
దరులతోచెప్పిబహుమందిప్రబలులైనరాక్షసులనుసం
హరించినవిష్ణుతోవైరమునుబాలించిసంధిచేసుకొం
దామనగావారామాటలువినకఅన్ననుజూచిసమస్త
వేదములవదివిహితవిహితములైనధర్మములనున్నుఅవిరళ
మైనరాజ్యములనుఉపాంగాలవలెగాచేసియజ్ఞలలోక
ములనున్నుజూస్తిమిబ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులుయుద్ధరం
గమందుఖండించగలరాశత్రువై ఇంద్రాదిదేవతలకూ

వెళ్ళి వారిని నసింప శేయుదమని దలంచి తమ తమ వాహనా
యుధములను గైకొని సేనలతో కూడి స్వర్గమునకు ప్ర
యాణము కాగా మేఘములు రక్త వర్షములను వర్షిం
చెను కాక ఘూకాది దుశ్శకునములు నయ్యెననుట --

౧౦౪ --- ౧౪ పంక్తి వరకు

యుద్ధసన్నద్ధులైవచ్చిన రాక్షసుల సంగతి దేవదూత
లవల్ల విష్ణువిన్నవాడై భేరీ మృదంగ శంఖ తాళ పటహ
వేణు వీణాది వాద్య ధ్వనులతో ఆగతుడ వాహనారూ
ఢుడై శంఖచక్ర గదాధరుడై దిక్కుల దిరిగి యుద్ధము
నకు రాగా రాక్షససమూహములు భయమును బొందినవై
విష్ణుమూర్తిని యెదుర్కొని పరశుతోమర కుంతపట్టిస శూ
లాది ఆయుధముల చేత నొప్పించుచు బాణపరంపరల
ను వర్షించగా రథగజతురగపదాతులు లోండొరులుగా
పోరద్దీపితులై యుద్ధము చేసి శరవృష్టి చేత కప్పిరనుట ---

౧౧౧ --- ౧౭ పంక్తి వరకు

ఆసమయమందు విష్ణుమూర్తి కోపము చేత ధనుస్సంధానము
చేసి పిడుగులతో సమానములైన బాణములను ప్రయోగించి
శత్రుబాణములను ఖండించి రాక్షసుల రథగజాను జంపూర్వా
ది ఆవయవములను నూర్ధశిరస్సులను నుఖండించి ఖచర
గాదులను ధ్వంసించి రథధ్వజచత్ర పతాకాదులను బ్రగొట్టి
ఖడ్గించి మేఘధ్వనితో సమానముగా పాంచజన్యము
ను పూరించి రాక్షససమూహములను నాశము చేసెన
నుట - ౧౧౮ -- ౭ పంక్తి వరకు

ఆ విష్ణుమూర్తి యొక్క పాంచజన్యము నుప్రంఖములైన బాణము
లను శంఖ శార్ఙ్గ ధ్వనులను సైరింపలేక హతశేషులైన

వారు లంకదిక్కు వారి పోవుచున్న సమయమందు సుమాలి ఆ
సేనలను నిలిపి విష్ణుమూర్తిని యెదిరించి యుద్ధము సేయుగా
ఆ సేనకంతా ధైర్యము నుపొందిరి యెదురించినంతట విష్ణువు
కోపోద్దీపితుడై వాని సారధిని చంపగా ఆశ్వములు చెదర ర
థమును పాల్కి కెన్నాలము చేసుటగని మాలి నభ్యుచున్నా
ఆ విష్ణు మీదను బాణపరంపరలు గప్పుగా విష్ణువు మాలి
పోద్దీపితుడై వాని విముఖుని గా చేసి కిరీటము క్రింద పడ కొట్టి
చాపమును త్రుంచి కేతువును ఖండించి ఆశ్వములను చంపి
వాస్నితరముగా వాడు గదతీసుకుని గరుత్మంతుని యొక్క శిర
స్సున గొట్టగా విష్ణుమూర్తి తనచక్రము చేత వాని ఖండిం
చెననుట -- ౧౨౪ -- ౧౦ పంక్తి వరకు -----

నంతట దేవేంద్రాదులు పుష్ప వర్షముల వర్షించిరి మాల్య
వంతుడు మాలి దుఃఖమును పొంది సేనతో లంకాభిముఖు
డు కాగా గరుత్మంతుని రెక్కల శీల రాక్షస సమూహము ను
యుద్ధ రంగమునకు చేరగా పారి పోవుచున్న వారల వి
ష్ణుధర్మ యుద్ధముగా సంహరించుట సహించక మాల్యవం
తుడు కోపోద్దీపితుడై విష్ణుమూర్తిని చూచి ఆ ధర్మయు
ద్ధము చేయువప్పు నా నన్ను జయించుమా అన్నంత మీదా
దేవ దేవతలు నెవ్వని సహాయైన నన్ను శరణాగ వేదగా నేను వరము
ఇనందున నీకు వరమిచ్చిన బ్రహ్మ నే తుస హాయుడై నా
పాతాళాది లోకములకు వారు వెళ్ళినా మిమ్ము నవి
డువక ధ్వంసము చేతునంతట వాడు హుంకరించి నవా
డై బాణముల చేత నొప్పిమిని నొప్పించగా నొప్పి మిక్కోపించి
న వాడ్డైతన బాణముల చేత వాని యొక్క ఘోర సత్తును నా
ఉరవుసేనలకు ఉండరవందర చేయగా వాడు తన సేనలతో

12

ఉత్తరరామాయణం ద్విపద సూచి

కూడా లంకకు వెళ్లెననుట - - సై ౧౩౯ - - ౧ పంక్తివరకు

ఆ విష్ణుమూర్తి చాత నొచ్చిన వారై పుత్ర మిత్ర కళత్రాదులతో
భంగపడి పాతాళలోకమునకు వెళ్లిరి వారు సాలకటంకట సంత
తి వారు మీ వేత యిప్పుడు సంపచ్చు దానవాదులు వెలుదల్లై
న వారు పులస్త్య వంశము వారు వారిని చంప విష్ణుమూర్తి
గాక యితరుల వల్లకాదు ఆ విష్ణుమూర్తి విని వేగను కదుష్టు
లను సంహరించి శిష్టులను పరిపాలించి యుగయుగమును యుం
దున్నా యారీతున అవతరించి ధర్మము నిలుపుదు వను
టు - - ౧౩౮ - - ౧ పంక్తివరకు — - - - - - - -

మరిన్ని ఆగస్త్యులు రాముమూర్తితో సుమాలియను వా
డు తనకుమార్తె నైకేశిని దానిని భూమి మీద సంచరిం
పుచుండగా పులస్త్యనిమనముడైన కుబేరు పుతండ్రితో
నమస్కరించబోగా చూచిన వాడై విస్రవా నా యితడు పుల
స్త్యని కుమారుడు బ్రహ్మకుమనమడైనందున ఆతన్ని అనుభవిం
చినట్లైతే యారీతున కొడుకులు మనమలు గలిగి కుబేరుని కన్నా
తున్నై సంతతి వర్ధిల్లుచున్నది గాని విశ్రవసు ఆశ్రమము
నకు వెళ్లుమనగా ఆ ప్రకారమే వచ్చి ఆ విశ్రవసు సమీపమం
దు నిలిచిన దాన్ని చూచి నీ వెవరు నీ పేరేమి నీవు వచ్చిన పని యేమని ఆ
డిగినంతట మా తండ్రి పేరు సుమాలి నా పేరు కైకేశి తండ్రి పంపున
తమ వద్దికి వచ్చిన కార్యము తమకే తెలుసునని బల్లగా పుత్రార్థి
నై వచ్చినదని తెలుసుకున్న వాడై సంధ్యావేళ నీవు వచ్చినందువ
ల్ల క్రూర వర్తనుడు క్రూర బంధుడు క్రూరుడను కొమాళ్లను యి
స్తినన్నంతట ఆ చిగ్గే తిల్లి దుష్టులైన కుమాళ్ల నాకేలనని బల్ల
గా ధర్మస్వరూపుడై కీర్తివంతుడై హరిపదభక్తుడైలంక కుపతి
య్యె కులోద్ధారకుడైన కొమారుడు తుదను కలుగునను టు - -
సై ౧౪౦ - - - ౧ పంక్తివరకు — - - - - - - -

133

ఉత్తరరామాయణ ద్విపద సూచి

సంతోషచిత్తురాలై కాంతకాలమత నికి పతివర్యనే యుచుం
డినంత నా యాశ్రమమందు కృష్ణవెళ్లి మీద గూడు కట్టు
కుని రెండు పక్షులు పుత్ర మిత్ర కళత్రాదులతో వాసము
చేయుచూ యొక నాడు పురుషపక్షి సరస్సుకు వెళ్లి తా
మరలయందు మకరంద పానము చేయుచుండగా సూర్యు
డస్తమించి కమలములు ముకుళించగను కతానుచేయుచు
దేశి వచ్చుటకు దారిలేక మరునాడు సూర్యోదయము వరకుం
డు కమలము వికసించినందున మకరందమును గ్రహించి స్త్రీ
ర్య వద్దికి వచ్చి భార్యను కొమ్మనగా నీవు పరకాంతాసంప
ర్క ము వల్ల మరచి నావన్నట్టు గా తూలనాడిన ఆడుపక్షి
కి అనేక నమ్మికలు చేసి పరకాంతాభోగము చేసినదే నపేక్షించిన
వాడనైతే యీ విశ్రవసుడు చేసే మహాపాతకము నను
పొందిపోగల వాడననగా ఆ ఆడుపక్షి భయపడ్డదై యీ
సత్యవ్రతుడైన విశ్రవసుడేమి పాపము చేశెనని అడిగినదని చెప్పి
ననుటు - సై ౧౪౦ - — ౧ పంక్తివరకు — - - - - - -

కైకసికి కుమారుడైన మాల్యవంతుని కుమార్తెనైకేశి
సంతానము కోరగా మంచిదని యాకాల తీర్చక రుతు
కాలములను తప్పించినందున బ్రహ్మహత్యకంటే అధిక
మైన భ్రూణహత్యపాతకమును బొందే వాడైనందున
అంతకంటే వేరేపాతకం కద్దా అని చెప్పగా విశ్రవసుడు
విన్న వాడై అదివరలో పడిరుతువ్యయము తప్పినదిమనస్సున
దలంచి కైకేశిని గూడగా గర్భిణియై యిరువై చేతులున్నా
పదితలలు న్నూ కలిగిన ఒక కుమారుని కనెను ఆ ప్పు
డు దుర్నిమిత్తములైన మహోత్పాతములు కలిగెను
విశ్రవసుడు ఆ చిన్నవాడికి దశకంఠుడని నామకరణము
మును చేసెను ఆ పిమ్మట కుంభకర్ణ శూర్పణఖ

వీరలనుకనెను అపిమ్మట దర్పాత్ముడైన విభీషణునింగని సవా
రందరునష్ట వనమందే పెరుగుచుండిరనుచు - సై౯౬౬ - - ౨ పంక్తి వరకు
అంతటయొకనాడు కుబేరుడు పుష్పకమునెక్కి త్రిలోకసమ
స్కరించరాగా కైలాసమునద్వారా రావణుని వద్దికి పోయె
మా అన్నను మాడుమానే వున్నా నా మనోరథము పూ
రించె పట్టు యీరీతున నేయిప్పుడు పుష్పకము తెలియద
నగా నీవు చింతించవద్దు యింతకంటె అధికున్ని అప్పుడు
స్నానసహితమ్ములతో కూడి గోకర్ణక్షేత్రము వనకువె
ళ్లియ్యీ రతరమైన తపస్సు చేశిరనుచు - సైనం - ౧ పంక్తి వరకు
ఆ తపస్సుకు ఇంద్రాదిదేవతలు భయపడ్డవారై బ్రహ్మ
కు తెలియచేయగా దేవసంఘములతో కూడా బ్రహ్మ
రావణుని వద్దికి వచ్చి నిలచినవాడై నీకు యిష్టమైన వరము
అడుగుమనగా అల్పులైన నరవానరులను తక్కయితరు
లవల్ల చావనివరము నున న్నా నేను యిప్పుడు దక్షించి ఆహు
తిచేసిన శిరస్సులు మళ్లీ పుట్టేలాగునను న్నా త్రిభువనవి
ఖ్యాతుడై భోగించగలిగిన వరమున్నదయుచేయుమనగా
అలాగుననే రావణునికి వరమిచ్చినవాడై విభీషణున్ని
చూచి రావణునికి యిచ్చిన వరములను న్నా అక్కెయుగా
ప్రముచేత రావణాసురుని వెయుక్కనా కియమ్మ తవము
చెడునన్ని అన్ను తప్పు శేక కలుగుటవల్లనూ టతామ్మి
ధర్మార్థవాలికి తలలుమెలులు మును ఆపైన వక్కతే ని
యుచూదనేరహస్యమునైన వాక్యములను తెలియచేసి
నీకు తాపలశిన వరము డుగుమనగా ఆ విభీషణుడు వి
ష్ణుపదభక్తి నిన్నే బ్రహ్మాస్త్రము ను న్నా దేవత్వము ను అ
డుగగా అలాగే యిచ్చినవాడయ్యెననుచు -
సై౯౬౨ - - - ౨ పంక్తి వరకు ———

అంతట కుంభకర్ణునికి వరమివ్వదలచి బ్రహ్మ పోవుచుండగా
దేవతలందరు నమస్కరించి వీనికి వరమిచ్చిన కీతాపముశపించుతని
ప్రార్థించగా వాని దుష్టకృత్యములు మనస్సున తలంచి ఆ
లాగేకాని వ్వని బ్రహ్మ సరస్వతిని తలచినంతనే ఆమె వచ్చి
పనియేమనియడిగిన నీవు కుంభకర్ణుని నాలుకను వశించి త
ప్పునాడేలాగుచేయుమనగా మంచిదని వాని నాలుకయందుండు
పున్నదై కుంభకర్ణుని బ్రహ్మ యేమివరము కావలెనని అడు
గనప్పుడు ఆ సరస్వతి నాలుకయందుండుటవల్ల నారునెల
లు నిద్రావస్థ తిన్నొక దినము మెలుకువయును న్నా గా వరమి
మ్మని అడుగగా ఆరీతుననే బ్రహ్మ వరమిచ్చి అంతర్ధాన
మాయెననుచు - - - సై౧౯౮ - - ౮ పంక్తి వరకు ——— - -
అంతట కుంభకర్ణుడు వరమేలన అడిగితినని విచారముతో నుండ
గా రావణుడు తమ్ములతో కూడుకొని శ్లేష్మాతకవనే పేరుగల వ
నమునకు వచ్చియుండగా యీ సంగతి తెలిసి పాతాళలోక
ములో నుంచి మంత్రులైన విరూపాక్షాదులతో సుమాలి రా
వణుని వద్దికి వచ్చినవాడై అలింగనము చేసుకుని నా మనో
రథము సిద్ధించెను త్రిలోకములయందు నీకు సముడెవ్వడు లేడు
విష్ణునకు భయపడి పాతాళమునకు వెళ్లి సమాకికను భయము
లేదు బహుకాలముగా మనమేలిన లంకను కుబేరుడేలుచున్నా
డు అది నీవు పుచ్చుకుని మాకు రాజ్యమునే చేయుమ
నగా రావణుడు మాయన్న నాకధికుడు పితృసమానుడు
గనక నేను సమ్మతించననగా ప్రహస్తుని చేత రావణుడు బో
ధింపబడ్డవాడై రాక్షసబలముతో కూడి లంకకు పోయా
యి ప్రహస్తున్ని చూచి నీవు కుబేరుని వద్దికి పోయి మా
కి పెద్దపైన రాక్షసులు యేలిన యీ మా లంకను మాకిప్పిం
చుమన్ని అడుగుమన్నంతట ఆ ప్రహస్తుడు ఆ కుబేరున్ని ఆ
రీతుననే అడుగగా రాక్షసులు యీ లంకను విడిచిన పిమ్మప

ఉత్తర రామాయణ సంక్షిప్త పద సూచి

తంత్రి ఆన్నాశేత యియాయంతకేసముదు యుయుమున్నా నగనుకేయు
ది అతనికెయెంతంకేనికుబేరుడు తమతంత్రి యేయియానంగ
తిచెప్పు రావాడుడుమాద్రిగుర్తుగనుక నీవ్వు ఆలంకవిడిచిపై
లానగిరితిరతమ్మనుమన గా ఆ రీతునే లంకవిడిచివెళ్ళినవా
డాయెననుట — ౧౨౫ — ౧౩ పంక్తివరకు ———
ఆ రావణుడు ప్రహస్తునను మంత్రి చేతలంకను ప్రవేశించి పట్టా
భిషిక్తుడాయెననుట కేరుడు తంత్రి అనుమతి చేత ఆలంకా పట్న
ములు మగళ్ళించుకొని రాజ్యాభిషిక్తుడాయెను రావణాసురు
డు తన తమ్ముల యితోరయాబంచి విప్తృత్వార్యానికి తీర్థాదన్
నుమెచ్చి శివాసెకుష్టైన నివేరవముకేయుమా మంయు
న్ని ఆతని తెమ్మాన్రైసుమాచి సిరియి పసెంతెవెన్నయేలనున్నా
వనానేనుమంయుక్నైవెమాప్సు ఆనేచిలమునకన్యానేవ
ముఖహేమా ఆనే ఆప్సరసనాకుయిచ్చి కిదానవెమావె
యిచ్చెంతమ్మ మున్నదినసుఖము సుఖపెంచినదైవగతివల్లమనా
యుకేంత్సగా ఆశ్రీ వింద్యాగమునకు తిరిగినంతటనే నుతి క్షిన్న
మాత్రత తపస్సు చేయుగా మండోదరి అనే పేరుగల రూప
వతియైనయయాచిన్నదాన్ని శివుడుతనకిచ్చెననుటె — —
౧౩౮ — ౬ పంక్తివరకు — — —
రావణాసురుడు ఆ కన్యమునుప్రియానవాడై శివుడుయా
చిన్నదాన్ని నీకు యిచ్చేనని ఆడుగగా ఆ చిన్నదాన్ని
శివుడు యిచ్చినయావత్పత్రమానం రావణునికితెలియు
నేసి ఆ మండోదరిని రావణునికియుడురుయివ్వగా ఆచి
న్నదాని రూపవిభ్రమాదులకుమెచ్చి ఆగ్నిసాక్షిగా వి
వాహము చేసుకున్నవాడాయెననుటె — — ౧౩౮ — —
౯ పంక్తి వరకు ———
అంతట రావణుడు మాయవుత్రయినమయునితో పుత్ర
కన్యానిరర్ధకము గాప్రయోగించవద్దనికత్తి ఆనే సాధన

ఉత్తర రామాయణ సంక్షిప్త పద సూచి

ముని యిచ్చిన వాడాయెను ఆ ఆంకుశంవల్లనే రావణుడు ముం
దు లక్ష్మిగానిచ్చిన విమానమునే పొందించె ననుట — ౧౨౮ — ౭ పంక్తిలో
ఆ మండోదరిని దొత్వాని లంకకు వచ్చినవాడై బలిమిన మరాళ్ళైన
వసిష్ఠ భార్యలంరనుదాన్ని కుంభకర్ణునకు వివాహము చేయిం
చెను శ్రైలూషుడనే గంధర్వునికు మాత్రైసరమయనే దాన్ని విభీ
షణునికి వివాహము చేయించెనంతట మండోదరి శివవీర్యా
విశేషమువల్ల దేవదానవులకు భయంకరుడైన యింద్రజిత్తు
అనే కుమారుని గనెనతనికి రావణుడు మేఘనాధుడనే పేరు
పెట్టెనంతనా కుంభకర్ణుడు నిద్రనివృత్తిమ్మతనకొరకు యిచ్చిరా
వణని రావణునియడుగనా రావణాసురుడు తక్షకులకో
ఖ్యాపించిన వారుతమ తమ సామర్థ్యముల చేత నెంక గొప్ప
గృహమును నిర్మించిరంతటనా కుంభకర్ణుడు సుఖముగాని
ద్రబోవుచున్నవుండగానంతనా రావణుడు జగత్తులను బా
ధింపుచున్నందగానా సమాచారములకు వేరుడు విన్నవాడై రా
వణునికి బుద్ధి చెప్పుటకు తనదూతనుపంపగా ఆ దూత వచ్చి
ముందు విభీషణున్ని జూచి కుబేరుని క్షేమములను చెప్పి తా వ
చ్చిన పనులు చెప్పగానా విభీషణుడా దూతను రావణునిసము
ఖమున కెదురుగా వుంచెనంతనా దూత రావణునికి నమస్కరిం
చి మీరాయన్నకు బేరుడు ఆ ధర్మమును విడిచి నీతిగా చరించుమని
నీకు బుద్ధి చెప్పి పంపెను మరిన్ని మీరాయన్న వాము వత్సరత మందు
తపస్సు చేయుచున్నప్పుడు తన్నై పరమేశ్వరుడు తెలాకూడి చెరిం
చుచున్న పార్వతిని వామనేత్రము చేత చూచినందున ఆ నేత్రము ద
గ్ధమై పోయెనంతనా బోటు విడచి ఆశ్రమాంతరమును పొంది
తపస్సుచేత శివుని మెప్పించి సఖత్వమును నన్న ఏకపింగాక్షి
యమును పొందినవాడన్నైలంకకు వచ్చినానని నిన్ను తమతో
చెప్పుమన్నవి ఆ న్నవాక్యములను వినుమనగానతడా కోపో
ద్దీపితుడై తమ్ముడు తండ్లగారుకుతూ నిన్నునావద్దికి పంపినకుబేరు
ని పంపె సు పి ఆ సమానుడై నందున స్మరించితినిలోకపాలకుల

నుయుద్ధమందు చంపుదునని అంతుద్ధమునతో దూతనుబంపి
త్రిలోకములనుగెలుస్తున్నానని మహోదరప్రహస్తమారీచ
శుకసారణధూమ్రాక్షులను అర్గురుమంత్రులు తనవెంబ
రాగా పర్వతారణ్యనదులను బికములు లోకాంతర్వములోదా
టికైలాసశిఖరమునకుపోయిరుక్షులు అద్భానవనము
లను భంగము చేయగా వారు కుబేరునివద్దికి వెళ్ళినీతమ్ముడైన
రావణుడు రాక్షససేనతో గూడి నీతో యుద్ధము చేయవ
చ్చినాడన్నంతట కుబేరుడున్నూ అతనిసేనంతయు సన్నద్ధ సన్నద్ధులు కా
గా యక్షరాక్షసులకు మిక్కిలి భయంకరమైన యుద్ధమాయెనను

టి --- సైత్రి ౬౬ --- ౧౦ సంఖ్యవరకు— - - - - -

అరావణుని మంత్రులు ఆర్గురున్నూ నెంచ్చినంతట రావణుడు
బొబ్బపెట్టి అరుసూర్తానా నావిధములైన ఆయుధములచేత
కుబేరుని సేనను చిన్నాభిన్నము శాయగా కుబేరుడు కంపకా
దులను యుద్ధమునకు పంపగా వారు మాణిభద్రున్ని సెప్పించు
టతెలసి వారిని సెప్పించి పురద్వారమునకు బొబ్బిననగరి వాకిటు
నిలవగా సూర్యభానుడనే ద్వారపాలకుడు తోరణస్తంభ
మును పెరికి రావణాసురుని కొట్టగా రావణాసురుడు వాణ్ణి
చంపినంతట కుబేరుడు మణిభద్రున్ని యక్షసేనాధిపతిని చేసియు
ద్ధమునకు బంపగా మణిభద్రుడు శత్రుసేనలను కలతపెట్టు ఉనూ
ప్రహస్తమహోదరధూమ్రాక్షులను సెప్పించగా రావణుడు
కోపావేశంతో మణిభద్రునికిరీటమును విరగకొట్టగా ఆ
మణిభద్రుడు పార్శ్వమౌళియనుపేరుకలవాడై పారిపోయె

నను ౭ - ౬౬ -- ౮ సంఖ్యవరకు— - - - -

రావణునికుబేరుడుచూచినవాడై నీవు పాపాత్ముడవు నీ
తో మాట్లాడకూడదనగా రావణునిమంత్రులు కుబేరుని
యుద్ధముచేత నొచ్చుట చూచి రావణాసురుడు గదచేత
కుబేరున్ని వేయగా యుద్ధరిక్తిన్ని ద్వంద్వయుద్ధము జరిగి
కుబేరుని అగ్నేయాస్త్రమునకు వారుణాస్త్రమునకు

వాయువ్యాస్త్రమునకు నాగాస్త్రమున్నూ రావణుడు వేశినవాడై
యుద్ధరున్నూ అనేక వ్యాఘ్రరూపాదిరూపములనుధరించియు
ద్ధము చేయగా కుబేరుడు మూర్ఛనుపొందినంతట
రావణాసురుడు కుబేరున్ని జయించి వాని పుష్పకము గ్ర
హించి అందులో నెక్కినవాడై శరవణమునకు వెళ్ళి అక్కడను
క అద్భానవనసమీపమందు ఆ విమానము కదలక
న్నదిచూచి యేమిపోతువని యోచించుచుండగా నెకగు
జ్జురూపముగలవికటంకరుడైన నందీశ్వరుడు రావణుని
చూచి యిది పరమేశ్వరుని యొక్క యేకాంతభూమి యిక్కో
నందునను శంకవేసి చేస్తివి కేల వచ్చితివని యడిగెనను ఆ - - -

సైన్యవకన - - ౧౩ సంఖ్యవరకు— - - - - -

నంతనా రావణుడామాటలువిని శివుడెంతమాత్రమి
కొండెంతమాత్రమని పుష్పకము నడిగినవాడై అప్పుడా
మును చేయులు చూచి నందికేశ్వరుని శాపమునపొంది ఆకొండను
పెళ్లగించగా పార్వతి భయమును పొంది పరమేశ్వరున్ని ఆ
లింగనము చేసుకున్నంతట సాంబమూర్తి నవ్వినవాడై తన
పాదాంగుష్ఠముచేత నా కొండను నొక్కగా రావణుని చేతు
లు నలిగినవై తీసుకునే శక్తిలేక దుఃఖమును పొందివేయి సం
వత్సరములు మిక్కిలి స్తుతి చేయగా పరమేశ్వరుడు దయగలవా
డై తన పాదాంగుష్ఠమును వదిలించి రావణాసురుని చూచి
నీధైర్యమునకు సంతోషమును పొందితిని నీ యేడ్పు వల్లనా
వగా రావణ నీకు సార్థకనామాను విమానమెక్కి నీకు వలసిన
చోటికి వెళ్ళుమని శివుడు శెలవిచ్చినంతట విమానారూఢు
డై కొందరిని బాధించుచూ మంచుమలసమీపమందు
యుద్యానవనమందు రూపయువ్వనశాలియైన వేదవతి
యనుకన్యను చూచి నీ తండ్రిపేరేమి నీపేరేమి నీవిచట నున్న
కారణమేమని యడిగిన రావణునితో నాతండ్రి కుశధ్వ

నుయుద్ధమందుపంపుదునని అంతరుధముతోడూతనుఖంటి
త్రిలోకములనుగెలుస్తున్నాననిమహోదరప్రహస్తమారీచ
శుకసారణధూమ్రాక్షులను అర్ఘ్యరుమంత్రులతనవెంట
రాగాపర్వతారణ్యనదులనుచికముతోతీవములోదా
టికైలాసశిఖరముననుండగాయుద్ధముల అరణ్యనవనము
లనుభంగముచేయుచుండగావారుకుబేరునివద్దకివెళ్లినతన్ముడైన
రావణుడురాక్షససేనతోకూడినదితోయుద్ధముచేయుచ
చ్చినాడన్నంతటకుబేరుడున్నా అతనిసేనయనున్నసన్నద్ధయుక్తా
గాయక్షరాక్షసులకుమిక్కిలిభయంకరమైనయుద్ధమాయెనను
ట - - శ్లో ౬౬ - - ౧౦ సంపత్రివరకు —— - - - -
అరావణునిమంత్రులార్ఘ్యరున్నానెంచ్చినంతటరావణుడూ
బొబ్బపెట్టి అరుసూర్యనానావిధములైన ఆయుధములచేత
కుబేరునిసేననుచిన్నభిన్నముసేయగాకుబేరుడుకంటకా
వులనుయుద్ధమునకుపంపగావారుమారీచునిస్నెప్పించు
టతెలిసివారినిసెప్పించిపురద్వారమునబొబ్బినగరివాకిట
నిలవగాసూర్యభానుడనేద్వారపాలకుడుతోరణస్తంభ
మునుపెరికిరావణాసురునికొట్టగారావణాసురుడువాని
చంపెనంతటకుబేరుడుమణిభద్రన్నియక్షసేనాధిపతినిచేసియు
ద్ధమునకుపంపగామణిభద్రుడుశత్రుసేనలనుకలతపెట్టుచూ
ప్రహస్తమహోదరధూమ్రాక్షులనుసెప్పించగారావణుడూ
కోపావేశంతోమణిభద్రునికిరీటమునువిరగకొట్టగా అ
మణిభద్రుడుపార్శ్వమౌళియనుపేరుకలవాడైపారిపోయె
నను ౮ - - శ్లో ౬౬ - - ౨ సంపత్రివరకు ——
రావణునికుబేరుడుచూచినవాడైనీవుపాపాత్ముడవు నీ
తోమాట్లాడకూడదనగారావణునిమంత్రులుకుబేరుని
యుద్ధముచేతనొప్పుటచూచిరావణాసురుడుగదచేత
కుబేరున్నివేయగాయక్షులకున్నిద్రుంధ్రియుద్ధముకుకిగి
కుబేరుని అక్షయమైనశస్త్రమునకువారుశాస్త్రముసహా

వాయువ్యాస్త్రమునకుసాగాస్త్రమున్నరావణుడువేశనవాడై
యుద్ధరున్నా అనేకవ్యాఘ్రరూపాదిరూపములనుధరించియు
ద్ధముచేయగాకుబేరుడుకొద్దిమూర్ఛనుపొందినంతట
రావణాసురుడుకుబేరున్నిజయించివానిపుష్పకముగ్ర
హించి అందుపైనెక్కినవాడై శరవణమునకువెళ్లి అక్కడను
క అద్భుతవనసమీపమందు అవిమానముకదలక
న్నదిచూచియేమిపోతువనియోచించుచుండగానెంకగు
ళ్ళరూపముగలనివకింకరుడైననందీశ్వరుడురావణుని
చూచియిదిపరమేశ్వరునియొక్కయేకాంతభూమియై
నందునుశంకలేకిప్పుడెటువచ్చితివనియడిగెననుట - - -
శ్లో నన - - ౧౨ సంపత్రివరకు —— - - - - - -
నంతనారావణుడామాటలువినిశివుడెంతమాత్రమీ
కొండెంతమాత్రమనిపుష్పకమునుదిగినవాడై అప్పుడాస
మునకుకోయుచూనందికేశ్వరునిశాపమునపొంది అకొండను
పెళ్లగించగాపార్వతిభయమునుపొందిపరమేశ్వరున్ని అ
లింగనముచేసుకున్నంతటసాంబమూర్తినవ్వినవాడై తన
పాదాంగుష్ఠముచేతనాకొండనణచగారావణునిచేతు
లనణగినవైతేసుకునేశాకేకదుఃఖమునుపొందివేయిసం
వత్సరములుమిక్కిలిస్తుతిచేయుచుండగాపరమేశ్వరుడుదయగలవా
డైతనపాదాంగుష్ఠమునువదిలించిరావణాసురునిచూచి
నీధైర్యమునకుసంతోషమునుపొందితినినీయేడ్పువల్లరా
వణనామమునీకుసార్థకమౌనువిమానమెక్కినీకువలసిన
చోటికివెళ్లుమనిశివుడుశలవిచ్చినంతటవిమానారూఢు
డైకొందరినిబాధించుచూమంచుమలసమీపమందొక
యుద్యానవనమందురూపయౌవ్వనశాలియైనవేదవతి
యనుకన్యనుచూచివీతంత్రిపేరేమినీపేరేమినీవిచటనున్న
కారణమేమనియడిగినరావణునితోనాతండ్రికుశధ్వ

ఖుడునా పేరు వేదవతి నన్ను సమస్తదేవతలు నారి వరాతం
డ్రి నియుడు గాని విష్ణునకు గాకయితరులకివ్వనని యిన్ని నవరా
తండ్రి నిశంభుడనే రాక్షసుడు సంహరించె నంతట మాత
ల్లి సహగమనము చేసెనది మొదలు మాతండ్రి ప్రార్ధ
నము ను గురించి ఆ విష్ణునే భర్తగా కోరి తపస్సు నేయు
చున్నానని నన్ను గుర్తెరుగుడు నను పెండ్లి సుత్తునని మనమధవనగా
రావణుడు పుష్పకమును దిగి ఆ వేదవతి తో తపస్సు వాదిగి
కర్త వైన నందున బాలించి లంకేశ్వరుడైనన నన్ను పొందుమ
నగా నాకు భర్త విష్ణువు దుమారి గరిమను మాని పొమ్మ
నగా మనస్సు నధర్మ మార్గము దలంచని వాడై కొప్పు బట్టి
యీడ్చెననుట - - - సై౨౦౯ - - ౧ పంక్తి వరకు ——— -
నంతనా వేదవతి విదిపించుకున్నదై శపించి నందున తపో భంగ
ము ఆ దుష్టునందున శంపబాల నుమాన హీనవేష్టాప చేత
బ్రతుకొల్లనని ఆ గ్ని ప్రవేశమునకు నిశ్చయించి పో దుర్మార్గు
డా నే నెతరా ఖుకా మార్తేగా ఆ యోని కన్నై జన్మించి ప
తివ్రతా ధర్మము ను పొంది యుద్ధమందు భర్త చేత నిన్ను చం
పింతునని చెప్పినదై ఆ గ్ని ప్రవేశమాయెను ఆ వేదవతి జన
కుడు భూమి దున్నించగా సీతాంతరమునందు ప్రకాశించి
నందున సీతా ఆనే పేరు కలిగి జనకుని కుమార్తె యై రాముకైన
నిన్నువరించెననుట - - - సై౨౧౧ - - ౧ పంక్తి వరకు ——
నంతనా రావణుడు పుష్పకమునెక్కి మరుత్తు యనే రాజు
యజ్ఞము చేయించుట విని ఆ క్రతువుకి పోయి నంతట యీరా
దుర్మార్గుండిని ఖయించకూడదని ఇంద్ర యమ వరుణ కుబే
రులు మొదలైన దేవతలు పక్షి రూపములను వహించగా
మరుత్తును రావణుడు జూచి నీవు యుద్ధమునకు రమ్ము లేక
ఓడిపోతినని చెప్పుమనగా నిన్నెవరవు చెప్పుమనగా
నేను కుబేరుని తమ్ముణ్ణి రావణుడను త్రిలోకవిజయుడ

ని గుర్తెరుగవుండూ అంతను ఖయించి పుష్పకమును తే
సుకున్నాడన నగా యుద్ధముం దన్నను జయించనయిత
రులవల్ల నా కా దుష్టుడైన నీవంటి వాని వల్ల పుత్రు పుట్టించెన
యుద్ధానకు ద్రవ్యము గాని లుప్తమని చెప్పగా సన్నద్ధులైయు
ద్ధమునకు పోగా యమధర్మరాజు అడ్డము గా వచ్చెదికి
తుడు యుద్ధము చేయకూడదని నివారించెనంతట శాంతు
లై యుద్ధము సేయనారంభించగా రావణాసురుడు మరు
త్తును జయించితినని ఆ ప్రో చెడ బానిసినంతట దేవతలు తమ
తమ రూపములను ధరించి ఆయా పక్షులకు వరమిచ్చి ఆ
యాజ్ఞను పూర్తి చేసి తమ తమ స్థానములకు దేవతలు
పోయిరనుట - - సై౨౧౩ - - ౧౬ పంక్తి వరకు ——— - -
ఆ రావణాసురుడు పూర్వరఘుడు మొదలైన రాజులను
యుద్ధమునకు రమ్మనగా వారు ఓడితిమన్నంతట ఆ యిలా
ఖ్వరకు వెళ్లి ఆ రణ్యుడనే రాజును యుద్ధమునకు రమ్మన
గా కోపించుకున్నవాడై తననేనలతో యెదుకొని యుద్ధము
చేసి రావణుని మంత్రులను తరిమి రావణాసురుని కొట్టగా
రావణుని బాగా పూతము చేత క్రిందపడినంతట నిన్నే నను
జయించితినన గా రాలగతిలిట్లున్నది నేను యేమి శేయుజా
లను నేను యిక్ష్వాకు కులమందున జన్మించి తపస్సు చేసి ప్రజా
పాలన చేసి యున్నట్టి తే నా వంశమందు పుట్టిన మహా
రాజు నిన్ను చంపునని శపించి ఆ రాజు స్వర్గస్తుడాయె
నని ఆగస్త్యులు చెప్పగా శ్రీ రాములు విన్నవారై మారు
లయినరాజు పుత్రులి పుడు వేరాదివాస్త్రములపుడు లేవా
ఆ నిపక్షి నా యుగానకున్న వారై పోర్లతికి పరమేశ్వ
రుడు చెప్పినకతని రాముని కగస్త్యులు చెప్ప నారంభిం
చెననుట - - ౨౧౦ - - - ౧౮ పంక్తి వరకు ——— - -

మహిష్మతి అనే పట్నమేలె కార్తవీర్యునితో యుద్ధము
చేయుటకై వచ్చినానని రావణుండు రాజుమంత్రులకె
రుకచేయగా నామంత్రులు మారాజు వింధ్యసమీప
మందు స్త్రీలతోకూడి నర్మదానదిలో జలక్రీడసలుప
చున్నాడు తనితో విరోధములేక ప్రతుకుమని చె
ప్పగా వినక ఆవింధ్యాద్రి సమీపమందున్న నర్మద
కు వెళ్లి స్నానము చేసి ఆనదీమధ్యమందు యిసుకస్తై
గూర్చుండి శివపూజ చేయుచుండగా కార్తవీర్యు
డు నర్మదానదీమధ్యమందు తనహస్తములను గట్టు
కోటిగానుంచి జలక్రీడ చేయుచుండె ఆ హస్తములను
తీయగా మహాప్రవాహముల్లె పూజోపకరణముల
ను పూజను కొట్టుకపోగా రావణాసురుడు ఆశ్చర్య
మును పొంది తనవారులతో యీచిత్రమును తెలసి
రమ్మనుమని పంపగా వారు యెరాజున దూరం వెళ్లియీ
రాజును చూచివచ్చి జలక్రీడలాడు చూచేతులద్దముగా
జూపియున్నాడని సమాచారం చెప్పగా విని కార్తవీ
ర్యార్జునుడని తెలిసి కోపోద్దీపితుడై యుద్ధసన్నద్ధు
డై యారాజు సమీపమునకు పోయి మంత్రులను చూ
చి మారాజుతోనేను యుద్ధమునకు వచ్చియున్నా
నని చెప్పుడనగా వారిదివేళ్లనాదు శ్రీపు మారా
జుతో యుద్ధము చేయవచ్చునునీకు యుద్ధమందిష్ట
గలిగితే మమ్ము నజయించుమని యుద్ధసన్నద్ధులు కా
గా పరస్పర యుద్ధము కార్తవీర్యార్జునుడు విని
జలక్రీడ చాలించి ఘోరతరమైన యుద్ధమును చేసి
ఆ రావణుని పట్టి కట్టినవాడై తనపట్నమునకు తీ
సుకపోగా ప్రహస్తుడు మరలించగా వానివాహ
ములను ఖండించి వానిదరిమి రావణుని బంధిఖానా

వేసిన సమాచారము పులస్త్యుడు విని తనమనుమడైన
రావణుని విడుదనుప్రతిచేత ఆ మహిష్మతీపురమున
కు వచ్చి ఆ కార్తవీర్యుని పూజను గైకొని కుశలప్రశ్న చేసి
ఆ తని బలపరాక్రమమును సంతోషించి రావణుని విడి
పించి పైకరిపి కరుణ సఖ్యముగా యుండేటట్లు సా
క్షిగా శపథములను వారలిరువురిచేత చేయించి నంతటనా
రాజు ఋషిని పంపిన వాడాయెననుటు - ౩౨ - వ ప్రశ్న
నంతట శిష్యుల చేత తలవంచుకుని తనవెంట వచ్చిన రావ
ణుని కాఋషి కలవచ్చిన వాడై తన లోకమునకు వెళ్లగా తనసే
న తోకూడుకొని విమానారూఢుడై భూమి సంచరిస్తూ
బలపరాక్రమవంతులైన వారలు యుద్ధములకు పిలుస్తూ కిష్కింధ
కు బోయి వాలి మంత్రులను చూచి యుద్ధమునకు రమ్మనగా
నీతో యుద్ధము చేయుబాలవు నీకు యుద్ధము చేయ యిచ్చ
కలిగితే మారాజైన వాలి దక్షిణసముద్ర మందుండును పోవ
నమనగా సమ్మతించి దక్షిణసముద్రములో సంధ్యావిధి చేయు
చున్న వాలిని చూచి పుష్పకమును దిగి యుద్ధమునకు వచ్చె
రావణుని కంతల్లెదిరి చూచి పట్టి తనచంకనిరికించుకుని ప
శ్చిమోత్తర పూర్వ సముద్రములకు వెళ్లి సాయంసంధ్యావి
ధులను చేసుకుని కిష్కింధకు వచ్చి పుర సమీపమందు క్రిందవేసిన
పైన వాడై నేవెవరవని వాలి యడుగగా నేను రాక్షసుడను రావ
ణుడనే పేరుకలవాడను యుద్ధమునకు వచ్చితినే చేతపట్టుబడితి
ననుటు - ౩౩ - వ ప్రశ్న
యీ రీతున పలికిన రావణుమాటలు విని వాలికోపించి యీరా
వణుని తీసుకపోయి అంగదుని తొట్లమీద వేసెను దాదీ
గా కందకములో కంటినంతట వాడు తనగర్వము విడిచి
వాలిని స్తుతించి అగ్నిసాక్షిగా అతనితో సఖ్యము చేసి అతని
వలన నుపాయికి కిష్కింధ విడిచినవాడై భూమి సంచరిస్తూ ఏక
వనప్రాంతములలో నారదుని చూచి నమస్కరించి యౌవనమునకు మా

ఉత్తరరామాయణం ద్విపద సమాప్తి

24 కేలవస్త్రరని అడుగగా నారదుడు మహాబలపరాక్రమశాలిసై
ననేకు వృత్తాలతో చెయుద్ధమొందు కుయమునిలోకమునకు
పై[illegible]యియరు పుని శోయించిన ప్రేసమస్తలోకములను స్వగెలిచిన
ప్త్రేనని నారదునిచేత ప్రేరేపకుర్త్రైయమలోకమునకు వెళ్లెనపుడు- -
- - - శ్రీరంగనాథ్య మహా — - - - - - - -